

ترجمه و برداشتی

از:

قرآن مجید

جزوه صد و یازدهم

ترجمه و برداشت: از استاد سید حسن ابطحی

تنظیم موضوعی: جمعی از دانشمندان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ لَا سِوَا عَلَى
بَقِيَّةِ اللَّهِ رُوحِي وَأَرْوَاحُ الْعَالَمِينَ لِتُرَابٍ مَقْدَمِهِ الْفِدَاءُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

این جزوه باموضوع بندی مسئله «تزکیه نفس» از آیات قرآن تنظیم شده و هر آیه ای که مربوط به موضوعی از این علم است بعد از همان آیه ترجمه شده و سپس برداشتی از آیات در فصل جداگانه ای ارائه داده شده است. و بخاطر آنکه مباحثمان فعلاً در مسائل تزکیه نفس است قبل از مسائل اعتقادی آیاتی که مربوط به مراحل تزکیه نفس است در این جزوه آورده شده است.

ضمناً نباید گمان کرد، آنچه را که در اینجا می نویسیم تفسیر آیات قرآن بوده و یا حتی توضیح قرآن است. بلکه فقط یک نوع راهنمایی است که برای تدبّر بیشتری در قرآن و توجّه دوستان به سخنان حضرت حقّ جلّ و علایادآوری شده است.

تا ان شاء الله سالکین إلى الله با تأمل زیادتری موفّق به قرائت قرآن گردند. و ضمناً آیاتی که در این جزوه قرائت می شود جابجا شده و تنظیم موضوعی گردیده است.

یعنی اگر شما بخواهید آیانی که مربوط به تزکیه نفس است را پشت سر هم قرائت کنید به ترتیب قرآن مجید در این جزوه آورده شده است و بعدها سایر آیات که مربوط به عقاید و فروع احکام است در جزوات جداگانه ای آورده خواهد شد ان شاء الله.

به امید موفقیت و السلام

سید حسن ابطحی

اعوذُ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

«سورة مبارکه حدید»

آیه ۴ از سورة مبارکه حدید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ

يَعْلَمُ مَا يَلْجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ

فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

ترجمه آیه ۴

«به نام خداوند بخشنده مهربان»

آن خدا کسی است که آسمانها و زمین را در شش روز خلق فرمود، سپس به عرش پرداخت. آنچه در زمین فرو می‌رود و آنچه از زمین خارج می‌شود و آنچه از آسمان نازل می‌گردد و آنچه به آسمان بالا می‌رود، همه را می‌داند و شما هر کجا که باشید، خدا با شما است و خدا به آنچه می‌کنید بینا است. (۴)

برداشت از آیه ۴ (عظمت و نظارت الهی)

سالک الی الله باید در زندگی متوجه باشد خدای با عظمتی که بالا و پائین و هر چه هست را در مدت شش روز خلق فرمود و این خلقت ممکن بود با چشم به هم زدنی انجام شود ولی به خاطر آن که به بشر یا به کل مخلوقات، تأنی و دقت و عجله نکردن را تعلیم دهد در شش شبانه روز خلق فرمود. و هم چنین سالک الی الله باید بداند که همیشه در هر کجا که باشد خدا با او هست و همه کارهای او را دقیقاً می‌بیند.

آیات ۱۰ - ۱۷ از سورة مبارکه حدید

آمِنُوا بِاللّهِ وَ رَسُولِهِ وَ أَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا

مِنْكُمْ وَ أَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ وَ مَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الرَّسُولِ

يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَ قَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي

يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَ إِنَّ اللَّهَ

بِكُمْ لَرَوْفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾ وَ مَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ لِلَّهِ مِيرَاثُ

السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَ قَاتَلَ

أُولَئِكَ أَكْثَرُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَ قَاتَلُوا وَ كَلَّا وَ عَدَّ اللَّهُ

الْحُسْنَى وَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾

ترجمه آیات ۷-۱۰

به خدا و رسولش ایمان بیاورید و از آنچه خدا شما را در آن جانشین دیگران قرار داده، انفاق کنید. پس کسانی که از شما ایمان بیاورند و انفاق کنند، برای آن‌ها اجر بزرگی خواهد بود. (۷)

و شما را چه شده که به خدا ایمان نمی‌آورید؟ در حالی که پیامبر شما را برای اینکه به پروردگارتان ایمان داشته باشید دعوت کرده و قطعاً از شما پیمان گرفته، اگر مؤمن باشید. (۸)

آن خدا کسی است که بر بنده خود آیات روشنی نازل فرموده، برای آنکه شما را از تاریکیها به نور بیرون بیاورد و قطعاً خدا به شما رئوف و مهربان است. (۹)

و شما را چه شده که در راه خدا انفاق نمی‌کنید و حال آنکه میراث آسمانها و زمین از خدا است. کسی که از شما قبل از فتح انفاق کرده و جنگ نموده، مساوی نیست. آن‌ها مقام و درجه‌شان بالاتر است از کسانی که بعد از فتح انفاق کرده و جنگ کرده‌اند و همه آن‌ها را خدا به نیکی وعده فرموده و خدا به آنچه می‌کنید، دانا است. (۱۰)

برداشت از آیات ۱۰ - ۷ (پند و اندرزها)

سالک الی الله باید به موارد زیر که از آیات فوق استفاده می شود عمل نماید:

۱ - سالک الی الله باید ایمانش را به خدا و رسالت رسول اکرم ﷺ دائماً تقویت کند و چون جانشین گذشتگان است مانند آن ها انفاق نماید تا به خاطر تقویت ایمان و انفاق، اجر بزرگی خدای تعالی به او عنایت فرماید.

۲ - ایمان و اعتقاد سبب می شود که انسان به آنچه در عالم ذر و عالم میثاق از او تعهد گرفته شده عمل نماید و دعوت پروردگار را بپذیرد.

۳ - دستورات قرآن و احادیث را باید به کار ببندد زیرا او را از ظلمت جهل به نور علم می رسانند و خدا به خاطر این لطفی که به بشر فرموده است رثوف و مهربان است.

۴ - سالک الی الله باید در راه خدا انفاق کند زیرا خدای تعالی به او وعده خوبی به خاطر انفاکش داده و خدا به آن چه می کنید دانا است.

آیه ۱۱ از سوره مبارکه حدید

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

ترجمه آیه ۱۱

چه کسی به خدا وام می دهد، قرض الحسنه ای که خدا آن را برای او چندین برابر کند و اجر پر ارزشی برای او باشد؟ (۱۱)

برداشت از آیه ۱۱ (قرض الحسنه)

سالک الی الله باید بداند که خدای تعالی نسبت به او آن قدر مهربان است که هر چه او دارد با این که مال خداست در عین حال خدا از او از همان چیزهایی که به او داده است وام می خواهد که آن را چندین برابر کند و به او پس دهد و اجر پر قیمتی به او بپردازد.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

اعْلَمُوا أَنَّ مَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌّ وَهُوَ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَلِكَ فَضْلُ

اللَّهُ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي
 الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
 يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا
 يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَ مَنْ
 يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا
 مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ
 شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ
 قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوءَ وَ
 الْكِتَابَ مِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا
 وَ قَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ
 رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ
 فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ

فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ

مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ

رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لَيْلًا يَعْلَمُ أَهْلُ الْكِتَابِ إِلَّا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَ

أَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

ترجمه آیات ۲۹ - ۱۶

آیا وقت آن نرسیده است که کسانی که ایمان آورده‌اند، دلهایشان در مقابل یاد خدا و آنچه از حق نازل گردیده خاشع شود و مانند کسانی که از قبل کتاب به آن‌ها داده شده نباشند که زمان طولانی بر آن‌ها گذشت، پس دلهایشان قساوت پیدا کرد و بیشتر آن‌ها فاسق بودند؟ (۱۶)

بدانید، قطعاً خدا زمین را بعد از مرگش زنده می‌کند. قطعاً ما برای شما آیاتمان را بیان می‌کنیم، شاید شما تعقل کنید. (۱۷)

قطعاً مردان صدقه‌دهنده و زنان صدقه‌دهنده و آن‌هایی که به خدا وام می‌دهند قرض‌الحسنه‌ای، مضاعف می‌شود برای آن‌ها و اجر پر ارزشی خواهند داشت. (۱۸)

و کسانی که ایمان به خدا و رسولانش آورده‌اند، آن‌ها همان صدیقین و شهدا در نزد پروردگارشان هستند. برای آن‌ها اجرشان و نورشان خواهد بود و کسانی که کافر شده‌اند و آیات ما را تکذیب کرده‌اند، آن‌ها جهنمی هستند. (۱۹)

بدانید که جز این نیست، زندگی دنیا بازی و بیهوده و تجمل‌نمایی و فخرفروشی در بین خودتان و زیاده‌طلبی در اموال و در اولاد است. مانند مثل بارانی است که گیاهش کفار را به تعجب می‌اندازد، سپس خشک می‌شود، به نحوی که تو آن را زردرنگ می‌بینی، سپس به کاه تبدیل می‌گردد و در آخرت عذاب سختی است و بخشش و رضوان از جانب خدا است و زندگی دنیا جز متاع فریبنده‌ای چیزی نیست. (۲۰)

به سوی مغفرت پروردگارتان و بهشتی که پهنای آن مانند پهنای آسمان و زمین است و آماده شده برای

کسانی که ایمان به خدا و رسولانش دارند، سبقت بگیرند آن فضل خدا است، به کسی که بخواهد می دهد و خدا صاحب فضل بزرگی است. (۲۱)

مصیبتی در زمین و از ناحیه خودتان به شما نمی رسد، مگر قبل از آنکه زمین را بیافرینیم، در فرمانی ثبت شده است. قطعاً آن برای خدا آسان است. (۲۲)

این به خاطر آن است که بر آنچه از دستتان رفته، متأسف نشوید و به آنچه به شما داده شده است، شاد نگردید و خدا هیچ متکبر افتخارکننده ای را دوست نمی دارد. (۲۳)

کسانی که بخل می کنند و مردم را به بخل امر می کنند و کسی که روبگرداند، پس قطعاً خدا همان بی نیاز پسندیده است. (۲۴)

قطعاً ما پیامبرانمان را با نشانه هائی فرستادیم و با آنها کتاب و میزان را نازل نمودیم تا مردم به عدالت قیام کنند و آهن را نازل کردیم که در آن نیروی شدید و منفعت هائی برای مردم است تا خدا معلوم کند، چه کسی او و رسولانش را در پنهانی یاری می کند. قطعاً خدا قوی عزیزی است. (۲۵)

و قطعاً ما نوح و ابراهیم را فرستادیم و در ذریه آنها نبوت و کتاب قرار دادیم. پس بعضی از آنها هدایت شدند و بسیاری از آنها فاسق گردیدند. (۲۶)

سپس ما در پشت آثار آنها پیامبرانی فرستادیم و بعد از آنها عیسی بن مریم را مبعوث نمودیم و به او انجیل را دادیم و در دل کسانی که از عیسی پیروی می کردند، رأفت و مهربانی را قرار دادیم و رهبانیتی را که آنها بدعت گذاشته بودند، ما به آنها فرمان نداده بودیم. اگر چه منظور آنها رضای خدا بود ولی حق آن را رعایت نکردند. پس ما به کسانی که از آنها ایمان آوردند، اجرشان را عنایت کردیم و بیشتر آنها فاسق اند. (۲۷)

ای کسانی که ایمان آورده اید، تقوای الهی را رعایت کنید و به رسولش ایمان بیاورید تا از رحمت خودش دو برابر به شما عنایت فرماید و برای شما نوری که با آن راه بروید، قرار دهد و شما را بیامرزد و خدا بخشنده مهربانی است. (۲۸)

تا آنکه اهل کتاب بدانند، قدرت ندارند بر چیزی از فضل خدا برسند و قطعاً فضیلت بدست خدا است، آن را به کسی که بخواهد می دهد و خدا صاحب فضل عظیمی است. (۲۹)

برداشت از آیات ۲۹ - ۱۶ (تدبر در آیات الهی)

سالک الی الله باید در آیاتی که تلاوت شد تدبر کند و این برداشتها را داشته باشد:

اول: از خواب غفلت بیدار شود و دل خود را با یاد خدا در مقابل خدا و آن چه از جانب خدا از حق و حقیقت نازل شده خاضع و خاشع نماید.

دوم: مانند گذشته‌ها از امت پیامبران گذشته با آرزوهای دراز دل خود را سخت و دارای قساوت قرار ندهد تا از فاسقین محسوب نگردد.

سوم: عقل که همان تعلیمات عالم ارواح است باید در همه کس زنده شود و در آیات خدا از قبیل زمستان و تابستان که خدا زمین را زنده می‌کند و می‌میراند تفکر نماید تا به معرفت خدای تعالی که همان تعقل است برسد.

چهارم: به زن و مردی که صدقه می‌دهند که در حقیقت همان وام دادن خوبی به پروردگار است خدای تعالی اجر محترمانه‌ای خواهد داد.

پنجم: کسانی که ایمان راسخی به خدا و پیامبر ﷺ می‌آورند آن‌ها از صدیقین و راستگویانند آن‌ها در نزد خدا از شهدا محسوب می‌شوند و اجر آن‌ها در نزد پروردگارشان محفوظ است و خدای تعالی برای آن‌ها روشنایی خوبی قرار می‌دهد.

ششم: همه مسلمانها باید بدانند که زندگی دنیا و دلبستگی به دنیا جز بازی بیهوده‌ای نبوده و به آن نباید دل ببندند.

هفتم: دل بستن به دنیا سبب تجمل‌گرایی و زیاده‌طلبی در اموال و اولاد می‌گردد و مانند بارانی است که به زمین می‌بارد و علوفه زیادی از زمین بیرون می‌آورد ولی ثمری و فایده‌ای ندارد و همه آن گیاهان تبدیل به کاه می‌شود و در آخرت هم خدای تعالی عذاب دردناکی نصیب این افراد می‌کند.

هشتم: باید بدانند که بخشش و رضوان از جانب خدا است و دلبستگی به دنیا، مایه فریب است.

نهم: سالک الی الله باید برای رسیدن به مغفرت پروردگار و بهشتی که پهنایش به وسعت زمین و آسمان است کوشش کند.

دهم: خدای تعالی بهشتی را که به این وسعت است برای کسانی که به او و پیامبرانش ایمان آورده‌اند آماده کرده و این لطف الهی است و به کسی که او را دوست می‌دارد می‌دهد و خدا همیشه صاحب فضل بزرگی بوده است.

یازدهم: آن چه از مصیبت در روی زمین به کسی می‌رسد در کتابی که از جانب خدا نازل شده است

حکمش نوشته شده و این دقت در قانون گذاری بر خدا آسان است.

دوازدهم: زهد واقعی این است که محبت دنیا را انسان نداشته باشد تا جائی که اگر همه دنیا از دستش برود متأسف نگردد و اگر همه دنیا را به او بدهند هیچ خوشحال نشود.

سیزدهم: کسانی که خدا آن‌ها را دوست نمی‌دارد متکبران و افتخارکنندگان هستند.

چهاردهم: کسانی که بخیل‌اند و مردم را وادار به بخل می‌کنند این‌ها را هم خدای تعالی دوست نمی‌دارد.

پانزدهم: خدای تعالی از کسانی که به دستورات او پشت می‌کنند و اطاعت امر او را نمی‌نمایند بیزار است.

شانزدهم: همه انبیاء و پیامبران علیهم‌السلام که آمده‌اند و کتاب و قوانینی آورده‌اند برای این بوده است که مردم با عدالت و سالم زندگی کنند.

هفدهم: در روزگاری که آهن هیچ ارزشی نداشت و مردم از آن استفاده‌ای نمی‌کردند خدای تعالی فرموده که ما آهن را در اختیار شما قرار دادیم که در آن منافع زیادی برای مردم هست و استحکام قابل توجهی دارد و این به خاطر امتحانی است که از مردم بکند و ببیند چه کسی خدا و پیغمبرش را به این وسیله یاری می‌نماید.

هجدهم: خدای تعالی پیامبران اولوالعزم مانند حضرت نوح و ابراهیم علیهم‌السلام و ذریه این‌ها را با نبوت و کتاب فرستاده تا مردم را هدایت کنند که بعضی از آن‌ها به این وسیله هدایت شدند ولی بیشتر مردم فاسق گردیدند.

نوزدهم: خدای تعالی در دلهای کسانی که پیروی از حضرت عیسی علیه‌السلام و کتاب انجیل نموده بودند رأفت و مهربانی نسبت به یکدیگر به خاطر پیروی آن‌ها از انبیاء علیهم‌السلام قرار داده است.

بیستم: مردم مسیحی رهبانیت و انزوا را در دین خدا بدعت گذاشتند و خدای تعالی آن را در کتابشان ننوشته بود بلکه خشنودی پروردگار و رعایت حق خدا را نوشته بود و کسانی که ایمان به آن آورده‌اند اجر خوبی در نزد خدا دارند.

بیست و یکم: کسی که با ایمان به خدا و ایمان به پیغمبرش تقوای الهی را رعایت کند از مهربانی خدا دو برابر به او داده می‌شود یعنی از رحمت خاص الخاص پروردگار کمال استفاده را می‌کند و خدا برای او نوری قرار می‌دهد که راه تزکیه نفس و کمالات را بیسپاید.

بیست و دوم: اهل کتاب و بلکه همه مردم باید بدانند به تنهایی بر چیزی از فضل خدا نمی‌رسند بلکه فضل خدا در دست خدا است و خدا کسی را که دوست بدارد از تفضلاتش به او می‌دهد.